

İSLÂM DÜŞÜNCESİNDE "İSTİ'ARE"
(METAFOR)

Müfit Selim SARUHAN

ANKARA - 2005

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

KISALTMALAR

GİRİŞ: DİL VE İSTİ'ARE

BÖLÜM - KAVRAMLAR

A. İSTİ'ARE

1. İsti'are'nin Sözlük ve Terim Anlamları
2. İsti'are'nin Çeşitleri, Özellikleri

B. İSTİ'ARE ve DİĞER ANLATIM TÜRLERİ

1. Teşbih
2. Mecaz
3. Deyim
4. Kıyas
5. Kinaye
6. Şahsileştirme

C. ANLAM AKTARMA YOLLARI

1. Organ Adlarının Tabiata Aktarılması
2. Tabiat ile İlgili Kelimelerin İnsana Aktarılması
3. Somutlaştırma
4. Duyularla İlgili Kavramlar Arasında Aktarma
5. Ad Aktarması

D. İSTİ'ARE HAKKINDA İSLÂM DÜNYASINDAKİ ÇALIŞMALAR

BÖLÜM - İSTİ'ARE VE FELSEFE

A. İSTİ'ARE'NİN FELSEFEDE KULLANIMI VE ÖZELLİKLERİ

B. İSTİ'ARE HAKKINDA BATI'DAKİ ÇALIŞMALAR

C. FELSEFE TARİHİ BOYUNCA BAŞLICA İSTİ'ARE TEORİLERİ

1. İndirgemeci Teori
2. Yaratıcı Teori
3. Duygusal Teori
4. Karşılaştırma Teorisi
5. Temsili Anlam Teorisi
6. Etkileşim Teorisi

D. BİLİM FELSEFESİ VE İSTİ'ARE¹⁹

E. DİN FELSEFESİ VE İSTİ'ARE

F. İLKÇAĞ FELSEFESİNDEKİ İSTİ'ARE KULLANIMI

1. Thales'te İsti'are Kullanımı
2. Anaximenes'te İsti'are Kullanımı
3. Xenophanes'te İsti'are Kullanımı

4. Pitagoras'ta İsti'are Kullanımı
5. Empedokles'te İsti'are Kullanımı
6. Anoxagoras'ta İsti'are Kullanımı
7. Plato'da İsti'are Kullanımı
8. Aristo'da İsti'are Kullanımı

G. ORTAÇAĞ BATI FELSEFESİNDE İSTİ'ARE

1. St. Augustinus'ta İsti'are Kullanımı
2. John Salisbury'de İsti'are Kullanımı
3. St. Thomas'ta İsti'are Kullanımı

H. DEĞERLENDİRME

BÖLÜM - İSTİ'ARE VE VAHİY

A. İSTİ'ARE'NİN İNCİL'DE KULLANIMI

1. Hz.İsa, İsti'are Kullanmasının Nedenini Açıklıyor
2. İncil'de Tanrı-Baba-Oğul İlişkisi
3. Hz.İsa Hakkında Yer alan İsti'areler
4. Göklerin Krallığı Hakkındaki İsti'areler
5. İnanan ve İnanmayanları Tasvir Eden İsti'areler
6. Tanrı ve Tabiat İlişisini Belirten İsti'areler
7. Yalancı Peygamberler Hakkında İsti'areler

B. İSTİ'ARENİN KUR'AN-I KERİM'DE KULLANIMI

1. Kur'an ve Dil
2. Kur'an Tefsirleri ve İsti'are
 - a. Lugatçılar ve İsti'are
 - b. Mu'tezile ve İsti'are
 - c. Şi'â ve İsti'are
 - d. Tasavvufî Tefsirler ve İsti'areler
3. Kur'an'da Geçen Benzetme Edatları
4. Kur'an Kendisini Tanıtırken İsti'are'ye Başvurur
5. Kur'an Allah Hakkında İstiare'ye Başvurur
6. Kur'an İnanan ve İnanmayanlar Hakkında İstiare'ye Başvurur
7. Kur'an Dünya Hayatını Tarif Ederken İstiare'ye Başvurur
8. Kur'an Tabiatı Resimlendirirken İstiare'ye Başvurur
9. Kur'an Kıyameti Resimlendirirken İstiare'ye Başvurur
10. Kur'an Cenneti Resimlendirirken İstiare'ye Başvurur

11. Kur'an, Cehennemi Resimlendirirken İstiare'ye Başvurur

BÖLÜM - İSLÂM DÜŞÜNÇESİNDE İSTİ'ARENİN KULLANIMI

A. MEŞŞÂİLERDE İSTİ'ARENİN KULLANIMI

1. Fârâbî Felsefesinde İsti'areye Genel Bir Bakış
 - a. Fârâbî'nin Dil'e Bakışı ve İsti'are Tanımı
 - b. Fârâbî'nin Küllî (Genel) Aktarım Konusundaki Görüşü
 - c. Fârâbî'de İnsan ve Toplum Benzetmeleri
 - d. Fârâbî'de Din, Peygamberlik ve Kur'an
 - e. Fârâbî'de Faal Akıl ve Allah
 - f. Fârâbî'nin Ruh Halini Tanımlayan Meczâî Bir Şiiri
2. İbn Sinâ Felsefesinde İsti'areye Genel Bir Bakış
 - a. Hayy b. Yakzân'daki İsti'areler
 - b. et-Tayr (Kuş)'daki İsti'areler
 - c. Salaman ve Absal'daki İsti'areler
 - d. İbn Sinâ'nın Ayetleri Yorumlayışı
3. İbn Rüşd Felsefesinde İsti'areye Genel Bir Bakış
 - a. İbn Rüşd'ün İsti'are Tanımı
 - b. İbn Rüşd'ün İsti'areyi Sınıflaması
 - c. İbn Rüşd'ün Din Felsefesinde İsti'are Kullanımı
 - d. İbn Rüşd'ün Din Felsefesinde "Allah"
 - e. İbn Rüşd'ün Ruh'u Tarif Eden İsti'areleri

B. TASAVVUF VE İSTİ'ARE

1. İsti'arenin Tasavvufta Kullanımının Temelleri
2. Tasavvuf Tanımlarındaki İsti'areler
3. Sûfî Tanımlarındaki İsti'areler
4. İnsana Ait Bedenî Özelliklerin Tasavvufî İsti'areler de Kullanılması
5. Şaraf, Meyhane, Kadeh, Müzik, Dans Gibi Kelimelerin Tasavvufî İstiare Olarak Kullanılması
6. İsti'are'nin Tasavvufta Kullanımına Örnek Olarak:
Mevlânâ'da İsti'are
 - a. Mevlânâ'nın Dili
 - b. Allah, Âlem, İnsan
 - c. Mesnevî'yi "Nih Nehrine" Benzetmesi

- d. Dünya Hakkındaki İsti'areleri
- e. Semâ
- f. Cennet ve Cehennem
- g. Kur'an'ı Bir Geline Benzetmesi
- h. Şeriat
- i. Hacc
- j. Şükür

SONUÇ

KAYNAKLAR

